

Излази сваке седмице
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је. листу:
на годину . . . . 4 фор
на по године . . . . 2 „
на три месеца . . . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ПИСМО ИЗ ЗЕМЉЕ УСТАНИЧКЕ.

Скоро сваке веће новине послале су по једнога човека у Херцеговину, да им отуд дописује шта се тамо догађа. Један такав дописник писао је своје листу писмо о томе како је после пада манастира Дужи прошао. Из тога писма извадићемо она места, која се односе на земљиште и на народ, који тамо живи. „На путу из Дубровника у манастир Дужи, пише поменути дописник, имао сам непрестано верати се по брдима. Ако је пењати се на брдо било терет до зла бога, то је спуштање тако да врат сломиш. Час се мораш пењати на стрмен као тороњ, час спуштати кроз пукотину, из којих је зинула провалија, да те прогута; тамо шиљковит камен, овде испречено дрво, чини те више се пузаш него што идеш или се спушташ. Кад сам низ брдо спустио се доле сав сам скроз избоден био а аљине на мени сами дроњци. Кад смо се са првога брда спустили дошли смо на стари друм, који води из Требиња у Дубровник, па кад смо и тај пут прешли, онда нам је ваљало наново горе доле докле недоспедосмо до обронка онога брега, који дели Сливничку долину од Требишничке. Сваких сто корачаја морали смо застајати да се одувамо. Принека сунчана, за кајву се незна у пределима одакле сам ја, (дописник је из Беча) притисла нас, даћасмо од жеђи. Својевољци, који самном идоше понеки пут тако клонуше, да сам их могао само тиме даље кренути, што сам им рекао, да недалеко има извор. Најбољше већем на устаникеи добисмо воде, а сувине из разбине једне изађе жена и понуди нас грођем. Нека јој је на дику, једва је нагоних да прими 2 десетака за грође. Вода, коју добисмо ударала је, али је ми писмо, као да је са најбистрија извора.“

Дописник описује исти пут при повратку из Дужи управо при бегству отуда. 4 сахата, пише, трајало је бегане. Устаници кривеше један другог због губитка, па и добровољци неосташе на миру. Трифо Вукаловић слеже на сву вику устаничку само раменима, хотећи тиме казати, да то није ништа необично у једноме рату. „Ја замолим, наставља дописник, Вукаловића, да ми даде вођу на путу и он ми га даде. На путу упустих се с вођом у разговор. Вођа мој беше из Изволовице поред Требиња, зваше се Никола Патица и беше имућан раја. Он ми рече: „Кућа моја снаљена је, марву су ми Турци отерали, жену

ми убили, сестра женина побегла је и неznam куда, дете ми је у тазбини у Главском. Изгубити, господине, немам ништа више. Ја и сви ми борићемо се до последње капи крви.“ Пред Јековом, де нузгредна долина једна спушта се у Сливничку долину пуцаше са брда на фес једног добровољца, који нам се придружио. Вођа повика на стражу на брегу и ова се поправи и пусти нас на миру. После пет часова приспесмо у Сливницу. Никола Патица био је у Сливници добро познат. Он нас одведе у једну кућу. Домаћина не беше дома, а жена му се мало поплаши од руље, но кад јој Патица рече, да смо ми добровољци и да идемо да још другова у помоћ доведемо даде нам и воде и млека и нехтеде ни новчића примити. Међутим се свет искунио, да види шта је те нас онколи питањем Ја се у томе окренем домаћици, око које стајаху деца њезина. Два дерана, исто тако прљава као лена, беху понос материн. Ја их даривам сребрњацима. Поред домаћице стајало је живо, младо девојче, са више косе на глави него што десет варошких дама заједно имају, са два црна ока из којих је вирило љубонитство угушивано стидом девојачким. На питање моје ко је то лепо девојче, одговори ми домаћица: „И то је моја.“ „Ти би јој могла пре сестра него мати бити,“ унадох јој у реч. Красна домаћица разумела је комплименат, и насмеја се полугласно и доброћудно, а у очи нам падоше два низа бисерних зуба, које јамачно није у животу четкица дотакла. Ја запита домаћицу, како се зове, она ми устежући се одговори: „Марија“, „али како се ти још зовеш, запитах је ја, даље. „Марија Трифковић,“ беше јој одговор, али одмах ме и запита: „а што ти то распитујеш.“ — „За то што си нам воде и млека дала, па би ради знати, коме остајемо дужни.“ — Е мани те се тога, одговори брзо домаћица и нађе се у послу. Један сахат по томе приспедосмо у Главску. Овде се путеви деле. Један иде даље долином а други се пење преко брда аустријској граници. Пре по што смо последњим путем пошли, сврнемо у једну кућу у Главском. Ту се ја нанијем воде, а међутим изађе Патица на поље и врати се са тако леним дететом као да је намоловано, по томе однесе дете и сит га се наљуби. Од друштва из куће дознадох, да је то Николина мала сиротица. Беше то призор, који ти

све живце потреса, видети, до гр а наоружаног човека, који из рата долази, де заборавља на сав свет и грли сирото детешце своје. Из Главског приспесмо на границу аустријску Ту се растадосмо.

Благосиљајући нас врати се наш вођа, да још једном види своје јединце. па да онда, јурне у дивљи рат, и останетамо недељу, месеци Бог зна колико дана. — “

ИЗ ОПИСА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.

III. Од Брода до Бањалуке.

Од Брода десном обалом Саве иде пут 1½ сахата до улива Укрње (воде), за тим нешто мало уз њу, и даље југоисточно на близу обале, равним земљиштем, које је местимице јаругама проложено, што у Укрњу долазе, и на којим мостови имају. Одавде сврће јужнозападно ка Дервенти. Овај пут кад је сухо сасвим је добар, али кад је кишовито, онда има много тешких, блатних места а особито близу Дервенте. Од Дервенте иде западно јужнозападно преко веома неравнога земљишта, преко потока мостом к Укрњи и преко моста у Прњавор за 8 сахата. Одавде иде у Лешњу, и даље кроз Деветину а за тим преко једнога потока врло рђавим мостом, који к Врбасу тече, мочарном обалом. Одавде полази даље преко два потока и покрај Топлице, Слатине, к северном обронку Присјеке, и њиме јужноисточно дижући се полако на висину, а одавде јужно у долину Врбањску. Преко Врбање иде стрмо на Влашко Брдо а с овога јужнозападно по сахата у Бањалуку, Овај је пут изузимајући поједина места, добар, али на једноме месту на потоку са хрђавим мостом страшно је блато. Обиталишта на овоме путу има доста. Прњавор и Љешина једина су места у скупу на путу. Љешина је много мања и сиромашнија.

IV. Од Новог до Бањалуке.

Од Новог иде пут превозом на десну обалу Саве, и иде вас дан долином, а најпосле с више Брезицана недалеко од реке 6 сахата до Приједора. Овај је пут у опште добар. Само кад киша пада има спрам Чикоте, два сахата више Приједора, више веома блатних места. Од станова виде се тек кад се изађе из тесне долине раштркане куће. Чикота је мало село на равном вису на левој обали близу реке. Тако су исто Југовци источно одавде.

V. Од Бића (Бишћа) у Петровац одавде у Кључ.

Бића је варош турска у Босни преко од бивше оточанске регименте недалеко од Завала, које је на сувој међи. Пут од Бића иде десном обалом крајем долине од Бишћа два сахата у Рипачна Уни (води) и на подножју Дулибе и даље стрмим обронком-Рипачки кланац по сахата на висину, и њом

опет скоро два сахата горе доле кроз шуму. Из ње излази на Дупско-Поље од прилике 2000 корака дугачко како пут иде и 600 корака широко, на којем Дупски хан лежи. Одавде иде пут преко са свим нискога узаног и сведеног земљишта у Липу, и даље јужноисточно јужнозападном страном Рисовца преко земљишта од чести стеновитог у Врточе или Вртовачу. Овде се спушта у Петровачку равну, и иде скоро средином њезином преко нагиба у Петровац. Одавде иде северо-североисточно к Шаниовцу и на њега самога, где шумовитим угибом јужноисточно полази, а за тим лево на обронак, и поред једнога јаког извора у узацку долину, која се североисточно пружа из које опет на бравско поље излази. Идући Бравским пољем неће се полако на подножју јужнога обронка Грмећа ка Бравском хану. И близу њега има извор добре воде. Од хана иде још мало на Шишу североисточно, ступа за том у шуму и спушта се после тога стрмим обронком Вратницама у низу, где преко косога земљишта источно три четврти сахата иде. Одавде се спушта у кланац к врелу Присјека, иде нешто мало тим кланцем, а преко узане висине више равним источним земљиштем ка Кључу 8 сахата од Петроваца. Пут овај на два места не може се скоро описати какав је кад киша падне и то на врху Дулибе и на обронку Вратницама. У дебелом блату лежи велико камење, иструхло грање и стабљике једно преко другога. Иначе је пут доста тврд. Од станова виде се на овоме путу :

На Уни мало сеоце на путу, што у Рипач води на левој обали Уне село Голубић, а јужно одавде на подножју висина село Соколац, а над овим, на једноме брегу развалине некадашњег града истога имена. Од Рипча види се само неколико кућа. А осим тога има још раштрканих. Липа има већма мало кућа, а тако и Вртовача, јужно-јужнозападно Вртоваче, на један сахат види се Биљај. На североисточном крају равнице Петровачке види се више кућа у скупу. Петровац је веће место а има неки полуопали град. На Бравском-Пољу има опет нешто раштрканих кућа. Кључ се састоји из 70 таквих истих кућа.

З А П И С Н И К

држане седнице учитељска збора 25. авг. 1875. у присуству учитељства епархије бачке дијецезе у Н. Саду.

Председник Јован Настић. Перовођа Срдан Увалић.

Бр. 17. Председник отвара седницу и позове гг. учитеље да подносе предлоге.

Бр. 18. Срдан Увалић предлаже да овај збор умолит славни енарх. школски одбор да исти на прву учитељску тужбу било против председника или оп-

штине да му овај његову плату неће да изда наручи строго дотичној општини или председнику да се одма учитељу заслужена плата изда, па ако се овај налог неби испунио да се еп. шк. одбор обрати на политичну власт да ова учитељу екзекутивно плату истера. Даље да за оног председника, који у опште неиспуњава закон школски и више пута неће да налог енарх. школског одбора да изврши, енарх. шк. одбор поднесе представку административном одбору с препоруком да га овај са председништва скине. Предлог се прима једногласно.

Бр. 19. Ђорђе Милић предлаже да овај збор умоли в. сл. сабор да исти изради да и учитељи могу слати своје заступнике на нар. сабор и те заступнике да имају бирати сами учитељи из своје средине из сваке дијецезе по двојицу.

Јован Михајловић је против предлога јер вели да ми учитељи треба да побијемо сталеже (касте) а не да их још у нар. сабору умножавамо.

Паја Михајловић говори за предлог Милићев.

Предлагач Милић завршује дебату и вели да је и он у начелу против (касте) сталежа али ако ћемо ми чекати да се касте искорене, онда ће већ бити доцкан за нас учитеље него треба заступници наима да уђу у нар. сабор па тек онда да побијемо касте. — Предлог се усваја са 39 против 17 гласова.

Бр. 20. Стеван Јанковић предлаже да се енарх. шк. одбору поднесе молба да своју наредбу од 23. јануара т. г. која гласи да учитељи све своје представке на енарх. шк. одбор преко своје надлежне власти свог местног шк. одбора шаљу — опозове.

Паја Михајловић мисли да је тај предлог излишан јер држи да је непосредна власт енарх. шк. одбор а школ. одбор и општине.

Жекић побија говор Паје Михајловића и изјављује да је он за предлог Јанковића.

Бр. 21. Душан Стојинић предлаже да учитељски збор узме у претрес учитељски лист и изнађе како ће учитељи свој лист самостално издавати и осигурати моћи.

Предлагач Стојинић за издавање учитељског листа изјављује да је г. Панта Поповић вољан поред свог листа „Гласа Народа“ издавати као додатак лист „Глас Учитеља“ који ће на по табака сваке недеље

излазити са „Гласом Народа“ без повишење цене „Гласа Народа“.

Јован Михајловић је против предлога којим се мисли издавати тај учитељски лист јер вели да лист који ће излазити као додатак „Гласу Народа“ неће бити сасвим независан, него изјављује да је г. Нешковић земунски учитељ обећао да ће један сасвим независан и у учитељском духу лист издавати ако добије 400 претплатника, он дакле предлаже да се овај лист покрене, — и вели да би овај лист онда 3 пут месечно излазио за 3 ф. годишње.

Петковић се изјављује за предлог г. Јоце Михајловића.

Ђ. Милић, предлаже да учитељи покрену један таки самостални лист, ком ће листу учитељ бити уредник ког учитељство изабере и тај учитељ не може онда обављати учитељско звање и тај уредник мора се владати по програму, који ће му учитељство прописати и ако одступи од програма да се има суредништва скинути. — Усваја се начин издавања учитељског листа по предлогу Душана Стојинића.

Бр. 22. Стеван Јанковић предлаже да енарх. школ. одбор који је досад наредбе тичуће се школе у подручју свом управљао на црквене општине одсад непосредно на дотичне местне школске одборе нарочито оне, који у делокруг таки одбора спадају управља.

Паја Михајловић је још зато да се све унутрашње школске ствари у смислу 28 шк. ур. на управитеља отиравају.

Усваја се предлог Стевана Јанковића.

Дамјановић није за допуну г. Михајловића у толико у колико закон вели да шк. одбор има да би над школама, које бдење сматра он за надзор онај који и управитељу закон допушта.

Председник позива збор да бирају чланове за оверовлење записника.

Изабрани су за оверовлење записника осим часника још ови чланови: Мита Дејановић, Душан Стојинић, Ђока Марковић, Паво Михајловић, Драгутин Дудић, Стефан Јанковић и Алекса Докић.

Председник изјављује своју захвалност што су чланови одушевљено делали на овом збору.

Почем нови предлога нема више то председник затвара седницу.

Б Е Л Е Ш К Е.

Креч и со за голубове. Голубовима за љуску у јајима нуждан је креч, с тога им ваља у голубињак и креча метнути, јер иначе пинају зидове, на што се више пута газдарице туже. Голубови радо и со пинају. И једно и друго даде се лако голубовима набавити па за то не треба пропуштати да и дана голубови буду без тога.

Како се од детелине сено прави Зелена детелина, која несме бити мокра, слеже се у шупама тако да дође један таван висок за једну стопу детелине

а један сламе а после се детелина посолити. Све ово почне да кисне, али ипак марва га врло радо једе, тако да и сламу у најбољем кусу поједе, јер и ова добије мирис од детелине.

Распростирање гњида на чокоту. Као што је познато тако звана гњида или ушењак на чокоту, филоксера, не да се никако да у тамани и појављује се и на неким местима у Банату у винограду, а ако се обистини, и на саму кукурузовину вата се тај гад.

Путер не од млека. У Паризу изумели су да праве путер од нечег другог а не од млека. Од чека је, то се нејавља, само се каже, да је таки као и прави и да власт допушта да се продаје или шта више наређује да га мора на продају бити. Овај је путер много јефтинији од правог, има 7 фабрика са 400 радника, које тај путер праве.

Мишоловка најбоља, то је змија наша. Једна змија очисти простор од 7000 квадратни метара од мишева. Нетреба дакле змију убијати, него се треба само од ње чувати.

Биље које растерује гад (инсекте.) Свако биље

има неки мирис или смрад. Гад (инсекти) или вољу или не могу да поднесу једно или друго, те по томе најлазе на биље или беже од њега. Биље од кога инсекти беже то је од познатијег: кудеља и бели лукац. С тога на леји од зеља треба помећати кудеље поред истог и гад ће се разбећи, или се посади по некоја кудеља међу зељем нарочито де се купус и кељ сади. И поред воћака добро је насадити лука бела или црна или прасца те овај растера бувача с лишћа а поред брескве кад, се засади лукац овај не да, да јој се лишће коврци. Кад се под јабуку посеје тако звано капуцинско цвеће онда бувач с ње побегне.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Из Карловаца 8. септембра. Дошле су ми до руке у препису две молбе упућене од Михајила Ранковића јеромонаха на Његову Светост, те знајућу да је „Глас Народа“ вазда био обрана потиштених, шаљем их да их на јавност изнесе, не би ли се тим путем мученицима манастирским, простим калуђерима, у опште судба олакшала. Пре свега ћу упознати читаоце са поменутиим јероманахом. Исти је био пет година у Црној гори као настојатељ Манастира, учитељ народне школе, после тога становао је једну годину и у Боки Которској у Мон. Режевићу, где је и школу опет имао, за које врло добра сведочанства има. Пре месец дана морао се због своје старе мајке повратити у своју постојбину, с том намером да као овдашњи настани се где у Фрушкој гори.

Његова Светост намести га у Манастир В. Ремету код чувенога Игумана Евлогија Кузмановића, код кога нико није у стању обстати, због тога што је тамо управитељка куvariца па коме она хоће даје јестн и пити, а коме неће, тај мора и гладан бити. Ту се Игуман слабо и пита — јер госпоња заповеда.

Из разлога тога је данас пошао натраг, и ја достављам његове жалбе на јавност и ради тога што његова светост није хтела извидити речену жалбу, него шта више брани Кузмановића, да је његов поступак добар, што се тирани показује према млађима. Прва жалба гласи:

Ваша Светост Милостивјејши Архипастиру!

Подписани у највишој понизности дерзнуо сам обратити се К Вашој Преузвишеној Светости, и изјавити моју жељу по принуђеној неспособности, која ме принуди досаду чинити у оваково кратко време мога доласка у овај Манастир да захтевам премештај из овога, ако би могуће бити могло. —

Прво. Кад сам дошао у овај Манастир, није ми се могла дати соба за мене, него сам са слугом и економом Манастирским заједно у једној соби и сада, а сваки у Мон. има своју собу, куварица, паракуварица и т. д. и из овога се закључително увидити може, да г. Игуман нема вољу што сам код њега одређен.

Друго. При Богослуженију у цркви нема никаква ђака да у олтару послужу при Свештенодјејствује, и тако мени самом није могуће службу божију свршавати, а без ђака Манастир бити не може свакојако и за друге послуге. —

Треће, што он искључивши из трапезарије млађег свога брата Јеромонаха Вениамина, и никад са њим ни речи не проговора, мрзно му је што ја са њим у разговор ступим, а ја немогу живити, да ни с ким не говорим; —

Четврто, он кад отиде у Хопово, или ма куда, оставља кључеве код куварице, и њој налаже шта ће се чинити, и тако да ја морам изискивати од ње што ми треба а ја до данас нисам од жена зависио нигда, — кафу сваки пије, а мени се то одриче да немогу имати, већ за своје новце да купујем, а новаца немам, док не примим плату.

И тако ја не надајући се да ћу оваку досаду морати чинити својој предпостављеној Влади кроз 14. дана принуђавају ме речене околности, молити најпокорније Вашу Светост, да би ме у други Манастир преместити благоволела, јер овде никак се не може под ови начин сносити, — а нисам рад ни с ким парницу ни Суда имати, особито као пришељац, који још никога и непознајем. —

У М. В. Ремети 3. септембра 1875 год.

Св. десницу целујући Ваше Светлости покорни слуга

Михаило Ранковић,
јеромонах.

Друга жалба гласи:

Ваша Светост Премилостви Архипастиру!

Синоћ испред захода Сунчаног Игуман Велико Реметски истерао ме из Манастира! Узрока нема његовом свирјепом поступку. Овде сам стигао у Карловце у 8 сати кад је на цркви избило.

Сада у понизности принуђен сам писмено изложити поредак јучерањи Вашој Светости:

Јуче од јутра до два сата после подне настојавао сам ја са Економом Манастирским над радницима који су купили и тресли шљиве ниже Прњавора, (на фортаљ сата) — очекујући да се донесе ручак и да звони радницима, када ће одпочинути, као што је обичај. Ручак би послан само економу, и ја тада отидем у Монаст. те ручам, после тога као чредник очекивао сам време вечерњи, па онда да посјетим раднике, међу тим изиђем са Јеромонахом Вениамином у шетњу до винограда, (јер обично на трпезу грожђе се не доноси). И тако Игуман који је отишао бије пре ручка у Грегетек Мон. са једним попом из Мошорина пред г. Епископа Анђелића, врати се поред винограда, и види гди стоимо нас двојица заједно. Кад дођемо у Манастир, Игуман одма дође пред моју собу и почне ме грдити и цсовати, терајући ме да одма идем из Манастира, и сада сметрам за дужност у препису доставити његове сопствене речи Вашој Светости.

Г. Игуман вели: „Иди кажи Патријару, да сам ја у Манастиру Патријар, и да те он несме никако примити у своју Архидијецезу, а из друге Епархије, и шта више послати мени у Манастир док мене не пита, тако му слободно реци да сам ја Патријар у Ремети и ево ти сведока Вениамина па нека ти посведочи моје речи.“

Овакови тирански поступак Игумана Евлогија Кузмановића натерао ме по ноћи пешнице доћи у Карловце, и овакови непристојни изговори његови према своме Архипастиру. Ја сам га међу тим молио, да барем преноћим у Манастиру, па јутрос да дођем овамо, јербо трошка немам ни крајцаре, а он никако не даде, — него је више пута повторавао гореизложене речи. — Жалост велика, шта су дочекали Јеромонаси у

данашњем напредном и просвећеном деветнајстом віеку, да још од овакови настојатеља таква тиранства трпите морају!! Он ми је забранио да не смем ништа разговарати са Јеромонахом Вениамином, и због тога ме истерао. — Тако је ономад због тога узрока, истерао Ђака Гимназисту Манојла Жутића, и овај отишао Г. Руварцу Архим. у Гргетег, који га је тамо примио до почетка Богословије.

Ономад кад сам дошао 29. авгу. на Усјекновење пред подне из Палајке, и донео моје ствари, незастане Игумана у Монастиру, нити је била служба божија тога дана, јер без Ђака не може сам један Јером. служити, него је отишао у Хопово Мон. (као тамошњи администратор) гди је до понедељника стајао. У понедељник тражио сам фруштук од куварице, и она ми није хтела дати, ја заиштем макар леба самог, она вели није печен, и тако није хтела ни ручак готовити, док Игуман није срећом дошао пре подне, а иначе не би ни ручка било тога дана. Па кад оваки поступак једна куварица може чинити према Јеромонаху у В. Ремети, онда нетреба заиста шиљати никога за брата, докле траје Игумана Евногија. —

Да је ово све истинито посведочити се може, и ја такође најстрашнију заклетву положити могу.

Па онда оцењујући поступак злочестог Г, Кузмановића као према странцу указани велим: да ту не може имати вољу нико живити у Монастиру, а још мање водити бригу, о његовој Економији.

Са овим писменим изражаима предстајем понизно Вашо Светости које и устмено одостојеравам.

Услед чега усуђујем се молити понизно Вашој Светост, за одредење у други Монастир, гди ће се осведочити достаточо моје владање и понашање које сам до данас указивао у страним земљама. —

У Карловци 6. септембра, 875. год.

Цјелујући св. десницу Ваше Светости
јесам понизни
Михаил Ранковић
Јеромонах.

МОДЛИСТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак)

У тај мах изађоше општинари, а натарош продажи, а баш да вам истину кажем, само кад кнез и натарош хоће тима нема станка, нашто су шунаси, него за битанге.

— Али уредан миран човек несме се протеривати.

— Али то је оно, што он не може бити миран, јер ми му не дамо мира, ако он и хоће да буде миран. Он ће отићи у крчму, седиће мирно и пити свој халб сајгл, а наш ће Ђука доћи: хеј швабо дед да видим какво је шванско вино, узети испред њега чашу и попити је. Шваба ће се расрдити, па на Ђуку, овај на њега, па ето кавге и тужбе, а ми ћемо рећи: доста ми имамо главобоље са својим, са туђином бар неморамо, па шунас. Метути унутра wegen Rauferei, und unruhigen Benehmens, због туче и немирна владања. Или ако се на то нерасрди, Ђука ће извући столицу испред њега и. т. д. дражити га, а ако све то непомогне, боже мој, та то је лако сакрити што у швабину авлију па после премећати и наћи, па wegen gegründeten Diebstahlsverdacht, због основане сумње да је лопов, па поље с њиме. То све није ни право ни човечно, али како су нас напали тако се и бранимо. Нјима се даје новац испод руке, њима се опрошта порез, ето по ритовима само њих наменштају, па им дадоше земље да за толико година пореза неплаћају. То је нож, који нам под грло подносе, па зар смо ми хрђави, што ножу окренемо врх у њих, онде де смо јачи, а де нисмо ту смо погинули. Овде смо јачи па треба да се не дамо.

— Имате право господине бележнице, али шта ћемо с тиме што закон допушта да човек може живити у једном месту а у другом земљу купити, што пређе у граници није могло бити.

— И ту ћемо се ми помоћи. Зар ви нисте при-

метили онај параграф у уговору с нашим чуварима, де се вели, да чувари несмеду чувати туђу земљу него само овога села, па штато значи? то значи то, да чувари морају потаманити усев на тој земљи. Куни странац ланац два земље, та стоји између наше земље Чувар дође коси зоб у зелен или бере кукурузе тек што су за пурење и прави другу штету на странчевој земљи. Наиће ли газда, он пређе само на нашу њиву, па кад га онај пита, шта је то на овој њиви. Он ће одговорити, ја не знам, ја непазим на твоју њиву, ја овуда чувам. Он ће чувара тужити, а ми ћемо искати сведочбу. Он то нема. Чувари му не морају штету платити. Он ће тако годину две дана, па ће се ратосиљати и продати земљу јефтиније него што је кунио.

— И то разумем господине, али шта ћемо, кад ти странци накупују више земље, па тек уједаред устраже, да се комасира на једно место састави, власт ће им ићи на руку, јер је њихова, па ће које претњом, које митом и т. д. и наше људе задобити.

— Видите, господар кнеже, ја сам за комасацију, али сад је не желим док не одбијемо прву навалу, ко прву битку добије, па тога већ тако лако не нападају више, а и ми ћемо се дотле опаметити и окуражити, него те ваше речи баш ме наводе, да вам речем, што сам ово дана мислио.

Видите, ви имате право, да може до комасације доћи, и знате ли шта би онда било, онда би и ледине поделили и странци би добили онолико колико им на купљену земљу припада, па узмите, да нагло од нас прекупују земљу ми би остали без ледина, за то послушајте, што ћу вам рећи, вас народ слуша, народ је наш за сад још као овца, гуд воћко пође све друге за њом, ви би дакле могли и себи леп спо-

мен дићи и народу нашем велику корист учинити, велику му олакшицу прибавити. Видите ми имамо толико стотина ланаца ледине. Од те ледине ваљало би да се препишу неколико стотина ланаца земље на црквено-школску општину нашу па да нас види Бог. Ни поне ни учитеља да плаћамо, па ни крајцаре у цркву да дајемо, него да што год нам црква и школа треба тече им као Дунаво вазда обилато, докле је и једне душе сриске у овоме месту. Сазовите дакле што пре општину па некона по парагр. 103. оп. зак. закључи, да ће најмање после 30 дана држати главну скупштину па којој ће се договарати о томе, да се црквеној општини поклони толико и толико земље и то нека се разгласи јавно, јер § 103 оп. зак. каже да се иметак капитални једне општине само у ванредним случајевима продати, битно изменути и разделити сме, усљед закључка општинског већа са абсолютном већином гласова и гласањем поименце, пошто је на 30 дана напред јављено шта ће се на скупштини радити па кад се на тој скупштини донесе закључак онда ћемо га према §. 26) оп. 3. послати жупанији па потврду, али ћемо причекати, да видимо хоће ли противу тога протеста бити, јер закључак о поклањању мора се по §. 106 народу публицирати и свако има право да за 30 дана протестира на жупанију против закључка. Прексутра ће бити бал код арендатора позваћемо солгабирова на бал частићемо га а сутра дан по том замоли ћете га да код вас на киселој чорби буде, јер знате да ја немам женско у кући, позваћете и мене па ћемо понити коју и кад се мало угрејемо саопштићемо му како народ и општина то и то хоће и молићемо га да нам не квару. Колико је солгабиров, ал је Србин, ваљда ће нам то учинити.

НОБЛ БАЛ У СЕЛУ.

Син господара арендатора беше већ две године старији од грчког мајорента а то је по нашем рачуну тридесет и две године а још се ни једанпут женио није. Честити трговци, (и син арендаторов беше трговац), који као он траже да им жена донесе новаца, жене се до то доба по трипут четир, а он ни како ни до једне жене да дође. Извикан је, да је простак, да је паор, крмче, па ако неће узети „крмачу паорску“ друга ни паорска неће за њега.

Потужи се он једанпут натарошу па тај хрђави глас, натарош је то већ и без њега знао, а натарош ће му рећи: није хасне, мора се у данашњем свету човек мало и разметати, мора се мало и швиндловати, ето ти си баш газда човек, ни си болестан а ниси ни ружан, па никако да се ожениш. Забога кад имаш обуци се, намести се, мало помаде па увошти те бркове, од бриге ето ти је почела коса седити, главу у катран оћу рећи — у фину црну фарбу, нико неће ни помислити да ти је коса обојидисана, јер то ти се замера, што је сада а не што је црна, па онда пази мало и на речи своје, ти мислиш: ја сам газда па мени доликује и прост бити, ето барони и гро-

фови то су баш газде, мало веће и од тебе, па да их чујеш, како фино намештају, како мажу-лажу. За Бога није то доста само имати, па живити којекако. То само свињче не пита, какав је свињац, него је ли пун валов, али ако оно и непита, опет су наметни људи нашли, да је и њему боље, кад у чистом живи, да си био у Штајнбруку код Пеште, де свиње у велико гоје, па да си видио ту чистоћу, Бога ми не мој се наћи увређен, ал у твојој соби није чистије, па колико се ту свињче брже парани и колико заштеди. Ти са твојим досадањим владањем нећеш се оженити него ти удри у друге жице. Ето ту су месејеће направи бал један назови га нобл бал. (Нови нотарош хтео је, кад и кад, ко човек да се и нашали, па и сад хоће да направи шнац, јер има с киме.) Отиди у варош подај труковати цедуље све онаке измермерисане па златом исписане па кажи овда и овда биће у — код Краљевића Марка нобл бал. Хо, цимер ти баш није тако нобл. Краљевић Марко није баш био кичош, али ништа не чини има и нобл нијаница. Многи ће доћи па оне светле цедуље, а многи од чуда да виде какав ће то код тебе нобл бал бити. Но шта ти за то питаш, ти ћеш лепу крајцару накупити и препоручити се. Цедуље разјашли па двадесет миља унаоколо. Обично па балове иду удаваче. Ти ћеш гледати што госпоцкију вечеру, свирку што ноблију.

— Ја мислим тамбураше, упаде син арендаторов у реч новом натарошу, то је питомија свирка.

Арендаторов син мислио је тим потомија, јефтинија. На балу баш треба што бурнија банда, па натарош је баш рад да буде прави шнац, па одобри сину арендаторовом.

Па даље неће згорег бити, да се па томе балу, што лепо говори што красно однева и што умилно одсвира.

— Јест дозвољу и Пају Ђулумова он страшно лепо свира у фрулу особито оно, како је чобан изгубио овце. А то је жалостиво умилно.

— Натарош и то одобри.

— Него ко ће нам певати?

— Ко други него певац, учитељ? Позваћемо га да лепо склопи дечији кор.

— А за говор.

— За то ја стојим добар. Него ти се несмеш сада стврднути. Дозваћемо господина учитеља па ћемо с њиме здесити шта да се пева, али ту немој жалити коју чашу пива. Што их више буде лепша ће песма бити. Сув точак хоће да се упали, па и тосподин учитељ, може уједаред запалити па отићи кући, ако га добро дотле неподмажеш. Ми ћемо ти и склонити и позив па бал, пошљи само по учитеља.

Нотарош је већ за све ово наговестио учитељу и овом неће ништа изненада бити.

Син арендаторов пошље по учитеља и овај дође.

Ту се углави поред пива један програм, па предрастанак учитељ примети да неће добро бити. Нотарош се промисли па каже и он да неће ваљати

Арендаторов син позове их да после четир сахата, кад учитељ изађе из школе, дођу на чашу вина, па друкчије да удесе.

Учитељ оде у четир сахата, но натарош пре шест неоставља канцеларије. те га је учитељ морао чекати али без вина није хтео. Тога вечера склопи се програм, но при поласку заште натарош, да га он на чисто препише и удеси онако како треба за штампу. Нови натарош је био код новина, па он зна како то треба: каква слова горе, каква у среди, де фете (мастан) цицero, де гармон, де петит.

Сутра дан пред дванајст сахата оде натарош с учитељем арендатору, поније чашу две пива и онда натарош примети, да није добар програм, него да се мора други правити.

Арендаторов син хтеде, да се то одмах учини и натарош је пристао, али у тај мах дође слушкиња учитељева и зове хитно господина кући, дошао неки

велик господин, па чим је скочио с кола он стрелимке у школу. Еј, то је школски надзорник, узвикну учитељ и отрчи као без главе.

Ово је тако намештено било, и натарош ће дати: е сад опет неможемо, нећу без њега и он ће суделовати па има право чинити примедбе.

Арендаторов син, окано би се Њорави посла, али шта ће, све село већ ври да ће код арендатора бити нобл бал, и нико неверује, да је то могуће, нема куда, но позове натароша, да после шест сати дође, па и учитељу да поручи да неизостане, само опет нека недође вели у четир сахата, јер вели неће бити у то доба код куће.

После шест сахата дође натарош с учитељем арендаторовом сину и ту углаве да позив буде овакав: Позив на нобл бал код Краљевића Марга у Н. На балу ће бити играчке, свирке, песме, говора и лепа српска весеља.

Д И С Т А К.

Ш Т А Б И В А П О С В Е Т У.

На прво место долази дајавимо да се устанак и на четвртој страни Босне појавио. На срам личке регименте у горњој крајини Турској између Бишћа и Лијевица устала је сва Врховина, (места на врху брда). Устаници се борише храбро, освојеше село Тишковац. Турци побегли а устаници запалили караулу. Ту и у Трубару убили су устаници 70 Турака и отели 30 коња. У другим местима све је спремно за устанак, који Турци сами изазивају мучећи рају свакојаким мукама, као што су то посведочили бегунци комисији у крајини, која је питала их зашто пребегаше, преповедајући како Турци затварају рају у свињац, и бију, како су једнога на таван неки привезали а одоле мокру сламу палили, да га дим угуши ако неда порез најпосле, како су неког зими за дрво везали, па му у обућу воде сипали, те му се ноге смрзле, док му сутра дан жена не дође и последњим марвинчетом неодкупи живот, који је још неколико недеља у тешким мукама провео.

Према Костајници траје једнако чаркање. Код Куљана сукоби се 80 устанака са 300 Турака. Турака погине 13 а више их би рањено. Срба два рањена. Да ли је у поменутим крајевима других окршаја било до овог часа не добисмо извешћа. Међутим на Херцеговачком бојишту сукоб све жешћи и јачи бивају. На Равном међу Гацком и Цивом беше 6. о. м. жесток бој. На устанике под војводством Зимонића и Сочиче удари 3000 Турака под пашама Селимом, Хасаном и Ченгићем. После дугог боја, устаници сузбине Турке и тераше их шест сахата. Устаници потукоше 200 Турака и отеше доста ране, што су Турци у Циву носили. Истога дана беше бој код Клуче. Устаници су запалили више турских кула, узели доста стоке и много Турака потукли. Истога дана освојеше Пеко Павловић и Максим Баљчевић Жабицу, отеше 1800 коза, 150 волова, 50 коња и заробише 19 Турака. Одатле узеше пут Попова низ Шуму. Ту сусреташе 54 коња ране, које пратише Турци у Требиње. Устаници, који са Пеком дођоше беше на 800. Ови су запалили преко 209 кућа турских. Код главског дола заседну устаници и потуку Турке тако јако, као што у садањим бојевима ни једно га пута не беше. Тако на сваком кораку од Главског путем у Требиње могао си видети по лешину или одсечену главу турску, Устаници задобише 150 цакова брашна, 260 острагуша, 30 коња, мноштво револвера и турских сабаља, Бој је трајао од 4 сахата по подне до 8 у вече. Међу устаницима беше по-

највише Бањана. Ови су на све стране андарица ударили. Од требињских бегова погинуше 7 код Главског а многи у бежању до Дољице.

Садањи главни стан устанички налази се у Главском. То је град од природе саграђен, који се неда хиљадама освојити. Устаници се ту пише на 1200. Услед горње битке затворен је пут из Требиња у Клек. После овога боја за 4 пет дана не беше сукоба с Турци 11. пак овог месеца, Дервиш Паша Ченгић са осам табора (преко 4000 војника) носећи рану у Горанско удари на 400 устаника под Сочичом на Равну. Бој је трајао од јутра до девет сахата у вече. Турака је пало преко 200 а устаника 78 које мртвих, које рањених. Бој је овај испро доста несрећно по устанике, јер их петина погине, те је лако сватити бол дописника са Цетиња, који јављајући ово додаје: „Крв се пролијева у велико. Војеви сваки дан све чешћи и већи. Гину Турци али гину и Срби. Турака све више а устаници саморани. Докле ћемо гледати тако??? —

— Из Старе Србије јавља се, да је поп Жарко са осталим устаничким четима попалио све од Нове-Вароши до Вишеграда, да је додигао туда све на оружје. Турска војска од Пријеноља дигне се на њих, али буде разбијена. Други дан здружена турска војска из Пријеноља и Плевља удари на устанике, али их ови опет сасвим потуку. Из предела Бабина устаничка је чељад отпављена у Србију. Телеграфске жице по старој Србији свуда су устаници попрекидали, да се не могу Турци на њима договарати. Тиме је Сарајево одсечено од Цариграда. 7. о. м. 250 Срба из Просцења у старој Србији под водством Михајила Долића игумана манастира Добриловине сударили се са 600 Турака Колашинаца, који су хтели да ухвате чељад и стоку устаничку, која је у Пону-Гору кренула. Бој је трајао пет сахата. Турци буду савати у Колашин. Пало их је до 100. Том је приликом и игуман рањен.

У Србији скупштина је оставила „мудрости владиној“ да ради како зна. Црна-Гора чекала је на одлуку скупштине крагујевачке, хоће ли саде и свма у рат, то ће показати први дани. Каква је адреса скупштинска зна се, али се ни из ње не зна шта мисли Србија. Новине мацарске казују, да за то неће Србија и Црна Гора у рат, што се отимају о првенство, па се боје, да један кнез мора пасти, а ни један није рад дапусти. 3. о. м. упали су Турци и опет у Србију, али су потучени. Сваки дан скоро бива, да турске чете прегазе преко границе

србијанске. — Турска је оружала све градове на Дунаву. У читавој Бугарској сазива се редиф (хонвед.) — 6. о. м. био је парастос Пецији и Остоји у Београду. С митрополитом служило је 14 свештеника. Народа дупком пуно. И кнез је био заступљен. — Из Приједора одведено је 8 трговаца у Бихач. Перо Вукић посечен је и измрцварен 8. о. м. а остали сутра дам обешени.

Из Београда извињују скушштину да зато није за рат што Србија још није спремна. За сада вели се ограничиће се на то, да у најобилатијој мери потпомаже устанак. Пређашњи ратни министри, Марковић и Протић вели се, да су се најдрљим злочиним огрешили о свој народ, јер су грдно проневеру у оружју учинили — Из Крагујевца јављају да Србија иште од Порте, да она уклони табор свој код Ниша, иначе ће се велике силе уплести. Сваки дан прелазе чете Черкеза у српска села и пљачкају их. 9. о. м. прешле су нове добровољачке чете у Босну. Кнез пригорски добио је од Русије миг, да устанак тајом подпомаже, да се одржи преко зиме а на пролеће ће се руска политика одлучити. — Из Главске штафетом у Дубровник и одатле телеграфски добио је „Тагблат“ 8. о. м. вест, да су конзули Васић, Лихтенберг, и Дурендо позвали Љубибратића у Пољску између Главског и Требиња на договор. Љубибратић по договору са осталим војводама одпорио је, да конзули пошљу делегата, као парламентарца, да им донесе предлоге конзулске. Конзули још нису одговорили. — Из Београда јављају да су од 71 посланика, који гласаху за адресу 33 владица те тако од оних које је народ бирао гласаше 44 за рат а 38 против. У публици је велико незадовољство. Многи од оне 38 добиће гласове неповерења од бирача, али влада за овај мах тврдо стоји. — Цар руски приспео је у Одесу. — Барон Родич отишао је у Боку Которску. — 3000 карлиста у Шпанији пребегло је на француску међу. Држи се да ће се тиме устанак свршити. — У Самобору изабран је 9. о. м. Мазанец по други пут. 9. о. м. беше права седница делегације, на којима је за председника аустријске делегације изабран Шмерлинг, који је у беседи својој при отварању напоменуо и догађаје на истоку, говорећи, да је нужа натерала рају да се оружја лати и да се мора гледати, да се на истоку тако удеси, да се немогу данашњи догађаји понављати. — „Исток“ наваљује на одбор за Херцеговину, да све Србе у помоћ позове. — Из Сиња телеграфшину „Обзору“ да су Ливањски Турци преко 20 хришћанских породица оковали у гвозђе без сваког узрока. — Истоме листу телеграфшину из Крагујевца 8. о. м. да је на владу одправљен тајни меморандум, у ком се понавља захтев рата.

Из Костајнице, јављају 12. септ. Наша чета од 37 друга јуриша на Турке код Колендера. Наши повлачећи се изгубише седморицу. Ковачић Словенац рањен. Турци одјекосе главе двојици Бошњака. И Мејац Словенац ухваћен. Турака 12 кола мртвих. Друга чета наша од 130 друга дочека Турке у Низари, разби их, те им оте 26 волова, 2 коња претера на нашу страну. Турци оставише 10 мртвих, а одвезосе неколико кола у коштајницу мртвих, наша само 4 рањена. Капетановић мртав. Наши се повукли, прикупљају се новом снагом да ударе.

Још два броја на долази последња четврт ове године. Има још доста г. уписника, који ни другу ни трећу трећину нису платили. Тој господи обуставићемо лист ако до 40. броја новце непошљу, јер ако ће нам пропасти нек пропадне мање, да лакше прегорети можемо. Остали, који имају последњу трећину да пошљу молимо такође да се пожури. Уједно јављамо, да усљед решења учитељског збора у Вршцу и Панчеву, да се подигне самосталан учитељски лист, не-

ћемо почињати издавање „Гласа учитеља“ докле се год дало буде да постоји самосталан учитељски лист.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

У наклади А. Пајевића у Новом Саду изашло је:

УПУТСТВО УЗ БУКВАР

за

СРПСКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

одобрен од школског савета,

Цена 10 н.

Ова је књижица нарочито нужна учитељима и свима, који ће овим букваром да уче децу писати, читати, рачунати и цртати.

У наклади А. Пајевића у Н. Саду изишле су:

НОВЕ МЕРЕ МЕТАРСКЕ

ПРОСТО УДЕШЕНЕ И РАСТУМАЧЕНЕ

СА 28 ТАБЛИЦА

НАПИСАО

БУРА ПОПОВИЋ.

Књига има 64 стране, а цена је само 10 новч. Препродавци добијају рабата 20 до 25% према количини наручбине. Наручује се за готово и по поштанском поузећу (per Nachnahme) код А. Пајевића у Н. Саду. Само познати растуривачи могу наручити без новаца.

26. септембра изаће из штампе десета свеска

СРБАДИЈЕ

и одма ће се свима претплатницима разаслати.

Осим осталих слика донеће ова свеска лик Миће Љубибратића и попа Богдана Зимонића, вођа херцеговачких, лик Стојана Бошковића, професора велике школе у Београду, и две слике са херцеговачког бојишта, рађене по скицама очевидаца.

Цена је листу на годину 6 фор. на по године 3 форинта 50 новч. Све свеске које су до сад изашле могу се још добити.

Сваки претплатник добија уз доплату од 1 фор. велику бојадисану слику „Устанак Таковски год. 1875.“ (Ослобођење Србије од Турака под Милошем Обреновићем) — Претплата се шаље на ову адресу: Administration der „Srbadija“, Wien III. Ungargasse N. 2.

О Г Л А С.

А ГЛЕ ПОМОЋИ

за оне који желе зими топлу обућу.

Код мене се може добити таке коже, да се све чуди човек, како је добра за зиму.

Ова је кожа телећа (Behaarte Wicksalbsfelle) и лице јој је као викследер а унутра дође длака и та је длака као на телету и то тако држи топлоту да човек у нај већој зими може без богуша путовати или у дућану стојати.

Цена овеј кожи је само 7—8 форинти или 3 фор. 35 н. фунта а може из једне коже да изађе 3 пара ципела велики.

Ко жели одови кожа имати нек се обрати на мене што скорије и нева пошље од сваког комада форинту у име канаре.

У Мољу (Mohol)

С поштовањем
Милан Лолић